

čeprav pritisk nanje še traja. Posamezni občinski politični ljudje v Lendavi se namreč ne morejo sprijazniti s spremembami, posebno pa so trdoživi učitelji na dvojezičnih šolah, ker so pač gmotno ogroženi. Niso pa starši z usodami svojih otrok dolžni skrbeti za kruh teh učiteljev, ampak mora to storiti občina.

Starši, posebno slovenski, so enotni v zahtevi po slovenski šoli z madžarskim jezikom kot predmetom. Svojo zahtevo po slovenski in madžarski šoli so vložili na ustavno sodišče in republiško skupščino. Na sestanku komunistov 29. avgusta t. l., prisotnih je bilo okrog 200 ljudi, so posebno slovenski starši enotno zahtevali slovensko šolo. Slišal sem na tem sestanku predlog po pomoči Slavističnega društva Slovenije. To željo staršev sem potem povedal B. Kreftu in A. Slodnjaku. Prosil sem ju, naj Slavističnemu društvu, ki je le dolžno reči svojo besedo, posredujejo to željo in naj društvo podpre starše pri republiški skupščini in ustavnem sodišču. Vesel sem bil, da je Slavistično društvo zdaj celo mene povabilo na svoj izredni občni zbor, kjer bi želel tudi jaz prispevati nekaj k rešitvi tega zelo mučnega in škodljivega problema v Prekmurju. Dovoljujem si, da v imenu slovenskih in mnogih madžarskih staršev v obmejnih krajih v Prekmurju, posebno pa seveda v svojem imenu, izrazim željo po tej pomoči. Slavistično društvo naj podpre zahtevo, da se v šolah v Prekmurju odprejo slovenski in madžarski oddelki, in kdor hoče, naj svoje otroke pošilja tudi v oddelek dvojezičnega pouka. To omogoča tudi zakon, posebno pa še ustava, ki v svojem 39. členu pravi: »Vse šole in drugi izobraževalni zavodi delujejo v skladu z načelom, da je treba v enakih pogojih vsakemu občanu omogočiti, da si pridobi znanje in izobrazbo po svojih zmožnostih in nagnjenju.«

Ferdo Godina
Ljubljana

SLOVENSKO-RUSKI SLOVAR*

Ni treba pripovedovati o velikanskem pomenu in vlogi dvojezičnih slovarjev, posebno ne dandanašnji, ko stiki med narodi in izmenjava dosežkov narodnih kultur postajajo vse širši in raznovrstnejši. Potreba po dobrih dvojezičnih slovarjih raznih jezikov se zdaj čuti ostreje kot kadarkoli prej. Sestavljanje slovarjev je delo, ki zahteva veliko truda, pretanjenosti in odgovornosti. Žal se vprašanja praktičnega slovarstva v jezikoslovnih krogih le redko obravnavajo. Veliko slovarskih izdaj ostane brez vrednotvalne razčlenbe in ocene, čeprav je oboje za spopolnitev slovarskega dela zelo važno. Tak poseben pretres zasluži naš v drugi izdaji izšli Slovensko-ruski slovar.

Po zelo približnem štetju je bilo v njem prvotno okrog 30 000 slovarskih gesel. V predgovoru k novi izdaji sestavljavec pripominja, da je v primeri s prvo »tako glede besedišča kakor glede rekel znatno pomnožena«. Količina besed je narasla za približno eno desetino prvotnega obsega: v prvi izdaji je bilo npr. 291 besed na Č, v drugi pa 319. Glavni del gradiva je bil prenesen v novo izdajo brez sprememb. Ko govorimo o količinskih značilnostih, je seveda treba upoštevati dejstvo, da je besedni zaklad jezika brezmejen, obseg nove izdaje pa — namenjene praktični uporabi — vselej omejen. Kljub temu je mogoče samo obžalovati, da J. Kotnik, ko je v slovar že sprejemal lekseme tipa *geodezija*, *geofizika*, *germanist*, *germanistika*, ni imel za potrebno spraviti vanj take besede, kot so npr. *beneški*, *besedišče*, *celitev*, *civil*, *gorši* (*gorji*), *ja*, *javljati*, *kanclijski*, *konec* (predlog), *tromeja*, *turščina*, *turški* itd.

V novi izdaji je za razliko od prve zaznamovan naglas slovenskih besed, »kar naj olajša praktično rabo tudi morebitnemu ruskemu uporabniku slovensko-ruskega slovarja«. To je zelo dragoceno. Slavisti v SSSR se zmeraj bolj zanimajo za kulturo slovenskega naroda. Slovenski jezik se obenem s srbskohrvatskim in makedonskim predava na filozofski in zgodovinski fakulteti moskovske univerze. Dobro bi bilo, ko bi se potrebe neslovenskih uporabnikov upoštevale ne le pri naglasu (tu bi bilo treba, mimogrede povedano, zapisovati tudi premičnost naglasa), ampak tudi pri drugem. Smiselno bi bilo ponuditi še slovnično oznako slovenskih leksemov, kakor je to v Slovensko-srbskohrvatskem slovarju S. Škerlja in njegovih sodelavcev. Sedaj pa je Rus, ko odpre Kotnikov slovar, prisiljen ugibati, kakšnega spola so npr. samostalniki *kot bol*, *cilj*, *kist*, *snov* itd., kako napraviti oblike sedanjika iz nedoločnikov, kakor so *bati se*, *stati*, *dejati* itd.

* Sestavil dr. Janko Kotnik. 2. izdaja. Ljubljana, 1967.

V sodobnem slovaroslovju se posveča velika pozornost ustroju slovarskega geselnega sestavka: v njem se morata jasnost in jedrnatost izražanja družiti s polnostjo pomenoslovnega in slovničnega obvestila. V tem pogledu zasluži Kotnikov slovar več očitkov kot pohval. Sestavljevalec tega slovarja premalo večje uporablja inventar leksikografskih sredstev in prijemov, deloma nedosledno, tj. ne docela funkcionalno, uporabljala ločila (vejico in podpičje), številke itd. Na str. 558 beremo: *sréda* 'seredina; sreda' in *sredina* 'seredina, sreda'. Ni jasno, zakaj je v drugem primeru uporabljena vejica (*seredina* — *centr, sreda* — *okruženje*), in ne podpičje. Ali na str. 506: *rozina* 'izjuminka, izjum' in 'roža, roza cvetik'; v drugem primeru bi bilo ruski besedi treba ločiti drugače, ne z vejico, ker imata različen pomen. Pri večpomenskih besedah J. Kotnik pogosto podaja zveze in fraze, ki ponazarjajo in pojasnjujejo posamezne pomene. Žal pri nekaterih geslih taki primeri niso neposredno za ruskimi besedami, s katerimi so povezani; to otežuje branje in pojmitve slovarskega sestavka. Prim. npr.: *tečaj* 'hod, tečenje; kurs; semestr'; (pri vratih) 'petlja; poljus'; *vrednost po tečaju* 'stojnost po kurzu'; *kolebanje tečaja* 'kolebanje kursa'; *južni tečaj* — 'južnyj poljus ... itd.

V slovarju skoraj niso uporabljene stilistične vrednovalne oznake, in nevtralnemu besedišču se ne loči od narečnega, zastarelega ipd. Npr. *dete* 'ditja, rebenok': na prvo mesto bi bilo treba postaviti 'rebenok' kot stilistično nevtralni izraz in označiti 'ditja' kot knjižno. Ali: *bosti* 'kolot', *bosti* — drugi glagol je arhaičen; *jablan* 'jablonja, jablon' — oblika 'jablon' je narečna in bi jo bilo kot tako treba zaznamovati ali pa sploh izpustiti; *čakalnica* 'zal ožidanija, ožidal'naja', *garderoba*, ... *garderobnaja razdeval'naja* — tako 'ožidal'naja' 'razdeval'naja' nista značilni za sodobni knjižni jezik in jima je treba dati omejevalne oznake.

Razumljivo je, da si je J. Kotnik prizadeval najti za vsak slovenski leksem natančno rusko istopomensko besedo, in po več besed tam, kjer je mogoče. Navadno se mu je to posrečilo ali pa je vsaj zadovoljivo, če je slovenska beseda enopomenska ali pa ima en sam popoln ruski ekvivalent. Za to ni treba navajati primerov, saj je gradivo, ki nam ga navaja sestavljevalec slovarja, v glavnem zanesljivo. Koristneje je posvetiti pozornost nekaterim nenatančnostim, ki jih je pri ponovni izdaji mogoče odpraviti. V vrsti primerov so se sestavljalčevi pozornosti izmuznile ruske besede, ki so ekvivalenti danih slovenskih leksemov. Tako najdemo v slovarju *ded* 'deduška' — vendar tudi Rusi govorijo 'ded', samostalnik 'deduška' pa je stilistično obarvan, medtem ko 'ded' ni; *četrtletje* 'četrtert' goda — treba bi bilo reči 'kvartal'; *čutara* 'bakljažka; manežka' — najbolj uporaben ruski ekvivalent je 'fljaga, fljažka'; *pik* — namesto 'užal, užalenie' bi bilo treba navesti 'ukus' (obemem naj povem, da je ta beseda uporabljena na drugem mestu, tj. pri *gadji*); *prosveta* 'prosvješčenje, kul'tura' — umestnejše od 'kul'tura' bi bilo 'obrazovanje'; *prosvetni delavec* 'prosvješčenec' (gl. *prosveten*) — ruski samostalnik ni stilistično nevtralen, zato bi ob njem morala biti pripomba 'dejatelj (rabotnik prosvješčenja) obrazovanija'; *internist* 'vrač po vnutrennym boleznjam' — rusko je to 'terapevt'.

Niso zmeraj dobro podani ekvivalenti mednarodnih besed (evropeizmov): *bar* 'nočno kafe, bufet' — tudi po rusko je to 'bar'; *detektiv* 'agent sysknoj policiji, syščik' — lahko se reče tudi 'detektiv'; nasprotno pa je beseda 'defenziva', ki je navedena kot eden izmed ekvivalentov slovenske besede *defenziva*, ruskemu jeziku tuja. Nepravilno je prevedena slovenska *rutina*, ker ima ruska 'rutina' drug pomen. Slovenska beseda je večpomenska in ima v ruščini nekaj ekvivalentov, ki pa jih sestavljevalec med sabo pogosto ne razmejuje (ali jih skoraj ne razmejuje) in se različni pomeni ne diferencirajo ali pa so izraženi le deloma. Navedimo nekaj primerov:

— pravi 'pravij, prjamoj; pravil'nyj, vernij' — v taki navedbi pridevnikov ostane resnični pomenski krog slovenskega *pravi* in ruskih ekvivalentov zelo nejasen. Ruski 'pravij' pomeni *desen* in *tisti ki ima prav*, 'prjamij' pa je *raven* (npr. ravna črta). J. Kotnik ne navaja ekvivalentov za *pravi* npr. v takih besednih zvezah, kot so *pravo zlato*, *pravo ime*, *pravo prijateljstvo*, tj. 'podlinij, nastojaščij, istinij'.

— *edin* 'edinyj, edinstvennyj, soglasnyj'. Takoj se vidi, da se tu mešata dva pomena: 1) edinstvennyj in 2) edinyj, edinodušnyj, soglasnyj'.

— *dekle* 'devočka, devuška; devica; voljublennaja, nevesta'. Pri takem zaporedju ruskih pomenov se izgublja to, kar je glavni ekvivalent slovenskega izraza *dekle*; v minimalnem sobesedilu je ruski ekvivalent tega slovenskega izraza 'devuška', stilistično obarvani pa 'devica'.

— *dar* 'dar, podarok; odarennost', talanty, sposobnost': Na prvi pogled je tu vse pravilno, toda obvestilo je nezadostno. Bralec mora vedeti, da slovenskemu dar, ki ima

dva pomena, odgovarja ruski 'dar' v obeh pomenih, tj. 1) 'dar, podarok' in 2) 'dar, odarenost!' To je značilno tudi za besedo *jezik* (*jezik* 'jazyk; reč'): 1) 'jazyk' (del telesa), 2) 'jazyk, reč', govor'.

— *delo* 'trud, rabota, delo, znanje' — treba bi bilo zapisati tudi pomen 'proizvedenja' npr. *Dickensovo delo*.

— *vaja* — ni zabeležen pomen 'repeticija' (v gledališču).

— *proga* — v prevodu ni zapisan pomen 'sinjak, krovopodtek'.

— V predgovoru J. Kotnik piše, da so v tej izdaji zaznamovana z naglasnimi znamenji le gesla, v slovarju samem pa ni zabeležen ta pomen slovenske besede *geslo*.

Ruskemu delu slovarja manjka pomoč kvalificiranega in pazljivega urednika, ki bi pomagal odpraviti nekaj leksikalnih napak in zveze, ki niso lastne sodobnemu ruskemu jeziku. Čudno je videti glagol *fil'movat'* (gl. slovensko *filmati*), pridevnik *televiznyj* (slov. televizijski), *dialektičeskij* (slov. *dialektičen*, npr. jezik). V sodobnem jeziku se z razliko uporabljata *dialektnyj* (redkeje *dialektal'nyj*) od samostalnika *dialekt* in *dialektičeskij* od samostalnika *dialektika*. Rusi praktično ne uporabljajo besede *vyvozčik* v pomenu 'izvoznik', navadno govorijo ne *ot vremeni do vremeni* (tj. 'od časa do časa'), ampak *vremja ot vremeni*, ne *korol' na šahu* (šah — 'kralj je v šahu'), ampak *korol' pod šahom*.

V ruskem besedilu je ostalo nepojmljivo veliko tiskovnih napak. Tako npr. *bušiti* 'tolkvat' namesto 'tolkat' (obenem bi bilo treba namesto nedovršne oblike navesti dovršno, tj. 'tolknut', *dlan* 'dolon' namesto 'ladon', *doseg orgnja* nam. 'ognja'; prim. še 'goličeskij' namesto 'gotičeskij' ipd.

Seveda je in bo Kotnikov slovar nedvomno koristil tudi v svoji sedanji obliki tistim, ki se uče ruskega in slovenskega jezika ali pa ju raziskujejo. Toda da bi zadostili naraščajočim potrebam vse širšega kroga slavistov, tako tistih, ki se učijo, kakor tudi diplomirancev, bodo potrebne nove, popolnejše izdaje. Očitno bi bilo dobro izkoristiti izkušnje praktične leksikografije drugih slovanskih jezikov.

Vladimir Gudkov
Univerza Moskva

IZ DOPISA USTAVNEMU SODIŠČU

Podpisani občani mesta Lendave in okolice v dopisu Ustavnemu sodišču Socialistične republike Slovenije v Ljubljani zahtevajo in želijo:

— da se organizira slovenska šola oz. oddelki, na katerih se bo poučeval madžarski jezik kot predmet;

— da se organizira šola oz. oddelki za otroke madžarske narodnosti z ustreznim učnim načrtom, da se ti otroci usposobijo za nadaljnje šolanje v srednjih in drugih šolah v Sloveniji;

— da se dovoli svobodna izbira staršem, na katero šolo oz. oddelek vpišejo svoje otroke;

— da se smiselno in v praksi upoštevajo ustavne pravice, v tem primeru določila členov 74 in 76 Ustave SR Slovenije, s tem pa tudi določila člena 43 Ustave SFR Jugoslavije.

Prosimo Ustavno sodišče, da naši prošnji in zahtevku ugodi in odloči, kot je ugodoma predlagano.

Lendava, dne 25. julija 1969.

Za predlagatelje: Peter ing. Perš, Jože Hajdinjak,
Tibor ing. Kuzma

Priloga: 38 listov z 681 podpisi občanov, ki vlagajo zahtevek.

DELO IN PROBLEMI MARIBORSKE PODRUŽNICE SD TER SLAVISTOV SPLOH

Na občnem zboru 5. februarja 1969 v Mariboru smo kritično pretresli, kako je potekalo delo mariborske podružnice v minulem letu, kako so bili izvršeni sklepi, sprejeti decembra 1967 na občnem zboru v Ljubljani, koliko je pri tem sodelovala tudi naša podružnica in katere naj bodo naloge društva v bodoče.

Odbor je v minulem letu skrbel predvsem za strokovno izpopolnjevanje članov, zato je pripravil 8 predavanj in dvojce srečanj s književniki oz. slovstvenimi zgodovi-